

1 december 2021

Inbreng van welzijns-, zorg- & jeugdhulporganisaties op het Besluit experiment onderwijszorgarrangementen

Enkele jaren geleden is er een brede coalitie gesloten tussen vertegenwoordigers van kinderen/jongeren en ouders, onderwijs, welzijn, kinderopvang, gemeenten, jeugdgezondheidszorg, jeugdhulp en overheid. Vanuit deze coalitie is het programma Met Andere Ogen gestart om de samenwerking tussen de partijen – zowel op landelijk als lokaal niveau - te verbeteren. Als zeven landelijke welzijns- zorg- en jeugdhulpbranches (verder zorgbranches) spannen wij ons, samen met deze partners, in voor het vergroten van ontwikkelkansen van alle kinderen en jongeren.

Mede gesteund door de Jeugdartsen Nederland (AJN) juichen wij als zorgbranches het toe dat er wordt gezocht naar het creëren van meer ruimte en flexibiliteit in de uitvoering van onderwijszorgarrangementen. Dat gezegd hebbende maken wij graag van de gelegenheid gebruik een en ander mee te geven ten aanzien van het Besluit Experiment Onderwijszorgarrangementen.

Onze algemene reactie is positief:

- We werken in Nederland toe naar inclusiever onderwijs en leerrecht voor kinderen/jongeren. Ruimte in wet- en regelgeving helpt lokale partijen om samen afspraken te maken om de verbinding tussen onderwijs en zorg voor kinderen/jongeren te verbeteren. De, in de AMvB voorgestelde, experimenteerruimte maakt het dus makkelijker het inclusievere onderwijs en leerrecht vorm te geven voor alle kinderen/jongeren.
- Onderwijstijd, inhoud van onderwijs, locatie van onderwijs en besteding van middelen worden door de zorgbranches herkend als **de onderdelen** waarop ruimte en flexibiliteit nodig is. Wij moedigen het (gedeeltelijk) loslaten van de eisen die gesteld worden aan deze onderdelen aan. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid om de ondersteuning makkelijker toe te spitsen op de behoeften van kinderen/jongeren. Ook de (brede) doelgroep waarvoor de experimenteerruimte geboden wordt is voor de zorgbranches herkenbaar.
- Wat betreft de inhoud van het onderwijs wordt in de nota gesteld dat het onderwijs in een onderwijszorgarrangement niet noodzakelijkerwijs gericht is op het behalen van een diploma. Optimale ontwikkeling van kinderen/jongeren is het doel. Die boodschap onderschrijven wij van harte!
- De zorgbranches verwachten dat de geboden experimenteerruimte helpt in de bewustwording: onderwijspartijen, zorgpartijen en gemeenten staan, in samenwerking met ouders, met elkaar aan de lat voor de ontwikkeling van kinderen/jongeren.

- De zorgbranches kennen situaties waarin bijvoorbeeld scholen nog huiverig zijn afspraken te maken. De nu geboden experimenteerruimte helpt ongetwijfeld om meer partijen over de streep te trekken om afspraken te maken in de combinatie van zorg en onderwijs.

Ondanks dat wij in algemene zin positief zijn over de voorgenomen experimenteerruimte willen wij toch een aantal punten aanstippen. Deze punten gaan over: de motivatie van de experimenteerruimte, de scope van de experimenteerruimte en de randvoorwaarden.

De motivatie van de experimenteerruimte

- Onderwijs, gemeenten en zorgpartijen werken al decennia lokaal gezamenlijk aan het verbeteren van de verbinding tussen onderwijs en zorg en het samen vormgeven van onderwijszorgarrangementen. Deze AMvB betekent nog vijf jaar experimenteren voordat er echt landelijke keuzes gemaakt worden. Waarom zetten we nu niet direct de stap om die ruimte in wetgeving en financiële kaders te bewerkstelligen? Pluk de vruchten van die decennialange lokale samenwerking en neem de resultaten en aanbevelingen uit de praktijk als basis om die ruimte in wetgeving en financiële kaders mee te onderbouwen. Het programma Met Andere Ogen heeft hiervoor ook een schat aan informatie opgeleverd.¹
- Het lijkt nu alsof OZA's **de oplossing** zijn voor het probleem. Dat is niet zo. Een van de werkende bestaande oplossingen voor een deel van de groep kinderen/jongeren is het inzetten op het ontmoedigen van vrijstellingen 5a. Dat is een bestendigere aanvliegroete die al lang mogelijk is en op plekken ook nadrukkelijk ingezet wordt. Hierbij verwijzen wij graag naar de reactie die wij gaven op het wetsvoorstel "[Wijziging Leerplichtwet 1969 vrijstelling bij lichamelijke of psychische gronden](#)".
- De scheiding van financieringsstromen tussen onderwijs en zorg blijft ondanks de geboden ruimte gehandhaafd. Dit verdient meer aandacht. Het blijkt in de praktijk heel lastig om middelen vanuit verschillende stelsels te organiseren. Dit is echter een belangrijke randvoorwaarde om vanuit één gedeelde visie en gelijkwaardigheid integrale maatwerkondersteuning van kinderen en jongeren te kunnen bieden. Zeker bij scholen die een regionale functie hebben en met veel verschillende gemeenten, zorgverzekeraars en -kantoren te maken hebben ligt er een grote uitdaging om dat te organiseren.

¹ <https://www.aanpakmetandereogen.nl/>

De scope van de experimenteerruimte

- In de AMvB staat: *'Naar schatting volgen momenteel 15.000 kinderen geen onderwijs. Onder hen zijn ook jongeren die niet leerbaar of ontwikkelbaar zijn en daardoor nooit zullen deelnemen aan een onderwijszorgarrangement'*. Wij kunnen de stelling niet onderschrijven. We gaan er van uit dat in principe alle kinderen leerbaar zijn of mogelijkheden hebben om zich te ontwikkelen. Wij doen het dringende verzoek geen kinderen/jongeren bij voorbaat uit te sluiten
- Het is belangrijk dat er aandacht is voor elke vorm van onderwijs. Er wordt in de nota terecht verwezen naar speciaal onderwijs maar het is ook van groot belang om (kwetsbare) jongeren te ondersteunen in het reguliere onderwijs. Vanuit preventief oogpunt kan men dan tijdig signaleren en ondersteuning inzetten om de sociale en mentale gezondheid van kinderen en jongeren te verhogen. Ook het regulier onderwijs kent thuiszitters die niet naar speciaal onderwijs (kunnen) gaan vanwege negatieve ervaringen.
- Het experiment is bedoeld om tegemoet te komen aan de ondersteuningsbehoefte van kinderen en jongeren tot 21 jaar. Wij gaan er vanuit dat dat betekent dat ook het entree-onderwijs, zoals geboden door MBO-instellingen, valt onder de geboden experimenteerruimte. Ook op deze onderwijsplekken is het belangrijk de zorg te betrekken in de ondersteuning van jongeren in hun weg naar zelfredzaamheid.
- De voorgestelde experimenteerruimte is voorbehouden aan tachtig ingediende en goedgekeurde onderwijszorgarrangementen. Dat betekent dus lokaal, geboden door partijen die zich verbonden hebben aan dat betreffende OZA, voor kinderen uit de omgeving die passen bij dat specifieke onderwijszorgarrangement. De voorgestelde experimenteerruimte geldt daarmee dus **niet voor alle kinderen** voor wie ontwikkelkansen vergroot zouden kunnen worden middels een OZA.
- Er wordt geschreven dat de selectie van deelnemende OZA's een goede representatie zal vormen van de OZA's die er in Nederland bestaan. Van belang is hierbij ook de verschillende doelgroepen kinderen/jongeren (binnen de overkoepelende doelgroep van jongeren tot 21 jaar met een complexe ondersteuningsbehoefte) te borgen. Wij vragen daarom om transparantie over de selectiecriteria op basis waarvan OZA's die gebruik mogen maken van de experimenteerruimte beoordeeld worden.
- De experimenteerruimte geldt voor nieuwe experimenten en bestaande initiatieven (mits deze als experiment ingediend worden). Echter, de geboden experimenteerruimte is ook wenselijk voor de vele, al bestaande OZA's, die niet onder deze regeling gevoegd worden. Dan maken we het ook voor al bestaande OZA's makkelijker. Het is een gemiste kans als zij nog vijf jaar moeten wachten op het uiteindelijk realiseren van landelijk geldende wettelijk beschikbare ruimte.

De randvoorwaarden

- In lijn met de ontwikkeling naar inclusiever onderwijs worden onderwijszorgarrangementen bij voorkeur ingevuld op een locatie van het onderwijs (een school) of een gezamenlijk kindcentrum. Voor sommige kinderen/jongeren zijn aanpassingen aan locaties of vervoer nodig om het arrangement te kunnen uitvoeren. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor jeugdhulp, schoolgebouwen en het leerlingenvervoer. Ongeacht de locatie van het OZA vraagt het realiseren van OZA's dus de bereidheid van gemeenten en zorgkantoren om ervoor te zorgen dat de benodigde faciliteiten en het vervoer de uitvoering van het OZA ondersteunen.
- Het is van belang dat de experimenteerimte en monitoring daarvan niet leidt tot een verhoging van administratieve lasten van uitvoerende organisaties.

Tot slot

Als samenwerkende zorgbranches ondersteunen wij de inbreng op deze internetconsultatie van onze partners uit de coalitie en het programma Met Andere Ogen; de VNG, sectorraden onderwijs en vertegenwoordigers van kinderen/jongeren en ouders.